

De lezer van dit maandblad herinnert zich wellicht nog, dat ik hier kort geleden een artikel over Maritains „Humanisme Intégral” publiceerde. Het verscheen kort na mijn beschouwing „Vervolgens . . .”, welke eindigde met de opmerking: „Ziedaar eenige gedachten geformuleerd die vele jongeren thans bezighouden. Gedachten, die voor hen gewetenskwesties zijn. Mochten zij (en mocht hun geweten) nog iets anders waard blijken dan een modderkluit, een meewarigen grijnslach, of een bot negeeren”.

Degene die mijn artikel over „Humanisme Intégral” las, zal niet kunnen ontkennen, dat ik, hoezeer ik betreffende een christelijk-sociale orde een andere meening was toegedaan dan Maritain, en ondanks het feit, dat ik mij gerechtigd achtte Maritains betoog op één punt „een laf en niet meer geheel oprecht woord” te noemen, niets anders beproefde dan een ernstig, rustig, objectief en geargumenteed tegenbetoog te leveren. Jan Engelman en Dr. M. Bruna, hoewel zij zich beiden niet met de argumentatie van mijn artikel konden vereenigen (ik kom hier t.z.t. op terug), waardeerden toch gelijkelijk den toon en den ernst van mijn contra. Degene die mijn werk kent, weet trouwens, hoezeer ik Maritain bewonder; er zijn weinig auteurs, die ik zoovaak en met zooveel instemming geciteerd heb.

In het nr. van 4 November reageert nog eens „De Tijd” (r.k. dagblad), bij monde van een naamloos gebleven scribentje, op mijn beschouwing over Maritain. En hoe! Men hoore: „Maar nu zij (Maritain en Huizinga), juist op grond van deze onverdachte wetenschap, hun meening kenbaar maakten over enkele vraagstukken, die heden ten dage in populaire geschriften van het laagste allooi op de meest simplistische wijze worden „opgelost”, nemen allerhande leeken het recht, zich over deze gevierde mannen uit te laten in een stijl, die zelfs bij bokswedstrijden als „onsportief” zou worden verboden. Lazen wij laatst, hoe Henri Bruning — die toch zeker geen lichtbaken is op de deinende golven der hedendaagsche wijsbegeerte — in het maandblad „Roeping” den nauwelijks door hem begrepen Jacques Maritain botweg „lafaard” noemde.” Over één kam geschoren met een schrijver, die het waagde Huizinga aan te vallen, worden ondergeteekende (n.a.v. zijn artikel over Maritain!) nog de volgende verwijten toegevoegd: „vlotte vonnissen”, „intellectueele zelfverzekerdheid”, „moreele zelfvoldaanheid”, „cultureele achterlijkheid”, „belachelijk van grootspraak”, „opgeblazen zelfverheffing”, „het goedkoope geschimp van intellectueel-onvolwaardigen” etc. etc., en dit alles in nauwelijks een half kolommetje dagblad-„wetenschap”. De lezer, ook de lezer die het met mijn beschouwing niet eens was, zal niet zonder verbazing van dit vocabulaire kennis nemen, en zich eenigszins perplex afvragen hoe dit giftig getier, hoe deze uitge-

braakte verwijten hun oorsprong konden nemen in een betoog waaraan elke kwaadwilligheid of bitterheid vreemd was, dat enkel trachtte een bepaalde argumentatie met een tegen-argumentatie te weerleggen.

Het kan wel zijn dat ik, als leek, niet het recht heb op Maritain critiek te leveren (ik heb dan trouwens evenmin het recht hem te „bewonderen”, want bewonderen veronderstelt en impliceert eveneens een „oordeel”; en als ik geen recht heb te bewonderen, waarop, op welk wetenschappelijk werk, baseert deze anonieme schrijver dan zijn recht dit wél te mogen, én zich als niét-leek naar voren te dringen?), de wijze waarop ik deze critiek leverde rechtvaardigt in geen enkel opzicht de vuilspuiterij (het woord „modderkluit”, ter kenschetsing van deze reactie, is hier werkelijk nog te vriendelijk) waarmede die medewerker van „De Tijd” zoo eigenaardig laat nogmaals, op mijn betoog reageert. De lezer staat hier waarschijnlijk voor een raadsel, een der vele raadse-len — voor de oningewijden — der „katholieke” „cultuur”. — Waarom al dat venijn, en waarom zoo plotseling? Ik heb mijn meening over Maritain's laatste boek gebaseerd op een ernstige argumentatie zonder eenige vijandschap, — 'n argumentatie die ik, zoo zij wordt aangevallen, zonder veel vrees zal verdedigen. Als ik een dergelijke bestrijding (geargumenteerd en zonder vijandschap) tot mijn eerste plicht reken waar het schrijvers betreft die ik in geen enkel opzicht bewonderen kan, wier geest totaal vreemd en vijandig is aan de mijne — 'n plicht waaraan ik mij sedert zeer lang, sedert het dadelijk opvliegen der eerste jeugd be-daard is, houd — hoeveel meer reken ik dit tot mijn eersten plicht waar het schrijvers betreft die een dergelijke rol in mijn leven hebben gespeeld als Maritain. En ik meen dat ik deze plicht gewetensvol heb vervuld. Ik meen dat er geen enkele aanleiding bestond dergelijke invectieven, insinuaties en suggesties over dat artikel uit te storten als gebeurde in „De Tijd”. — Ik kan het alleen niet eens zijn met Maritain's theorieën over natuurlijke ordening van het gemeenschapsleven. Ik heb, in een bepaald opzicht, bestreden wat hij verdedigde, nl. een christelijke sociale orde. Er rest thans nog een beschouwing van datgene wat Maritain bestrijdt; deze analyse, van het bestredene en van de bestrijding, zal hier weldra volgen. Moge die beschouwing dan aanleiding worden voor den schrijver van „De Tijd” voor een even rustige en zakelijke correctie. Hij zou met zijn „gelijk” niet alleen den schrijver dezer regelen uit een dwa-ling kunnen helpen en uit het rijk der duisternissen kunnen voeren naar het rijk van den geest. De schrijver dezer regelen zal dan wel niet onmid-dellijk deelgenoot worden van het Rijk van den Heiligen Geest — waarin de medewerker van „De Tijd” reeds ommedoolt — maar hij zal dan tenminste iets ontwaard hebben van het licht van dien lichtbaken waarvan hij in het Tijd-artikeltje zoo bitter weinig bespeuren kon (zelfs niet in het kort commentaar bij Huizinga). Tot dan? Graag!

HENRI BRUNING